

בריונות בביה"ס ובמרחב הווירטואלי בקרב ילדים

דוח ממצאים

פרופ' עמוס רולידר, ראש המחלקה למדעי ההתנהגות, מכללת כנרת
ד"ר מירן בוניאל-נסים, מרצה, מחלקה למדעי ההתנהגות, מכללת כנרת
מכון שריד, שירותי מחקר והדרכה
מרץ, 2015

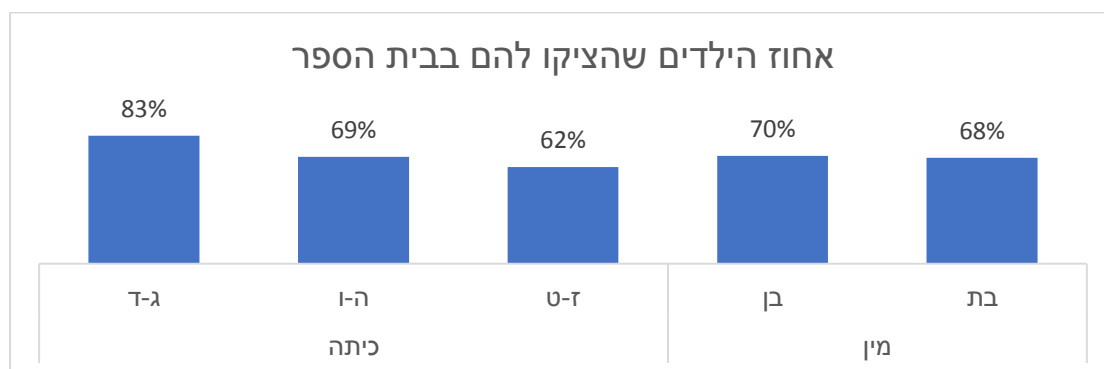
כללי

סקר בקרב מדגם מיצג של 1295 ילדים, בכיתות ג-ט, אשר נערך באמצעות מכון שריד, במהלך החודשים פברואר-מרץ 2015, בנוגע לחשיפה לבריונות בבית הספר ובמרחבים הווירטואליים.

סיכום הממצאים:

קורבנות לבריונות במרחבי בית הספר:

69% מהילדים חוו הצקה בעת שהותם במערכת החינוך. שכיחות מעשי הבריונות גבוהה ביותר בקרב ילדי כיתות ג-ד, לעומת כיתות ה-ט.

בדיקה של סוגי הבריונות אשר חווים התלמידים בבית הספר מראה:

דחייה חברתית

- 26% מהילדים בכיתות ג-ט, סבלו מדחייה חברתית במהלך שנת הלימודים.
- 23% מהילדים דיווח שנמנעה מהם גישה לפעילויות או למשחקים במהלך שנת הלימודים.
- 17% מהילדים דיווחו שנמנעה מהם הגישה לחברים אחרים שלהם במהלך שנת הלימודים.
- מ- 19% מהילדים נמנעה האפשרות לקבל מידע חשוב במהלך שנת הלימודים.
- 14% מהילדים חוו סילוק ממפגשים חברתיים במהלך שנת הלימודים.
- 15% מהילדים דיווחו שחבריהם עודדו את מי שדחה אותם להמשיך בכך, במהלך שנת הלימודים.

בריונות מילולית

- 37% מהילדים דיווחו על קורבנות לקללות במהלך שנת הלימודים.
- 28% מהילדים היו קורבנות ללעג במהלך שנת הלימודים.
- ל- 37% מהילדים קראו בשמות גנאי במהלך שנת הלימודים.
- 25% מהילדים דיווחו על השפלה על ידי חבריהם במהלך שנת הלימודים.

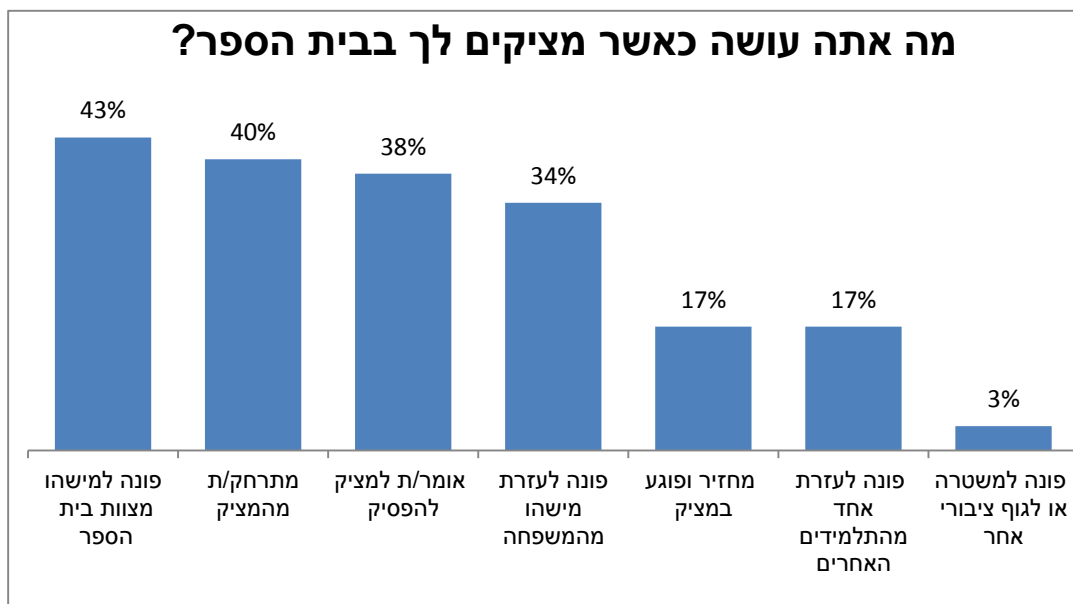
בריונות פיזית

- 23% מהילדים סבלו מתקיפה פיזית במהלך שנת הלימודים.
- 26% מהילדים נצבטו, הוכו ונדחפו במהלך שנת הלימודים.

איזמים וכפייה

- 18% מהילדים היוו קורבנות לאיזמים במהלך שנת הלימודים.
- 15% מהילדים דיווחו שציוו עליהם לעשות דברים בניגוד לרצונם במהלך שנת הלימודים.

מה אתה עושה כאשר פוגעים בר?

- נראה שהפנייה הנפוצה ביותר בקרב ילדים בכיתות ד-ט הנפגעים מהצקה היא לבי"ס - **43%** מהילדים נפגעים דיווחו שיפנו לביה"ס לעזרה. נתון חיובי זה מראה שביה"ס מצליח להוות מען לילדים לפנייה וסיוע.

אסטרטגיות סיוע לנפגעים מבריונות במרחב הפיזי

"העומדים מן הצד", היינו העדים, צופים בפגיעה, הם בעלי תפקיד עצום לעצירת מקרה הפגיעה. הממצאים מראים כי בני הנוער נכונים לעזור לעמיתיהם במקרה צרה, אולם כרבע מהילדים (13%-46%) אשר מתוודעים למעשי בריונות, שאלת רמת ההכרות עם הנפגע משמעותית כדי לקבל החלטה אם לפעול או לדווח על המעשה לצורך מתן עזרה או להתעלם.

על השאלה כיצד אתה פועל כאשר אתה רואה שמציקים לילד, 63% מהילדים דיווחו שלא יתעלמו, 9% ענו שיתעלמו כי אין זה עניינם, ו-28% מהילדים יחליטו אם להתעלם או לפעול בהתאם למידת ההכרות עם הקורבן. 41% מהילדים אמרו שיגיבו מיד במטרה להפסיק את אירוע הפגיעה; 64% מהילדים אמרו שידווחו לבית הספר. נתונים אלו מראים שבית הספר מהווה גורם משמעותי לדיווח והתערבות עבור הילדים הן כקורבנות והן כצופים.

קורבנות לבריונות במרחב הווירטואלי (פלאפונים חכמים ומחשבים):

47% מהילדים בכיתות ד-ט חוו הצקה במרחבים הווירטואליים. ניתן לראות ששכיחות הפגיעה גבוהה יותר בקרב בנות (52%) לעומת בנים (41%). אין הבדל משמעותי בין הגילאים. ניתן לראות שכיחות גבוהה יותר במעט בקרב ילדי כיתות ה-ו.

בדיקה של סוגי הבריונות במרחב הווירטואלי, אשר חווים התלמידים מראה:
דחייה והשפלה:

- 29% מהילדים נדחו באמצעות קבוצה ווירטואלית (וואטסאפ, פייסבוק) במהלך שנת הלימודים.
- נגד 10% מהילדים הוקמה קבוצה ווירטואלית במהלך שנת הלימודים.
- על 22% מהילדים כתבו הודעות פוגעניות במהלך שנת הלימודים.

פגיעה מילולית:

- 37% מהילדים היוו קורבן ללעג וצחוק באמצעים אלקטרוניים במהלך שנת הלימודים.
- 35% מהילדים דיווחו שכינו אותם בשמות מעליבים באמצעים אלקטרוניים במהלך שנת הלימודים.
- 40% מהילדים דיווחו שקיללו אותם באמצעים אלקטרוניים במהלך שנת הלימודים.

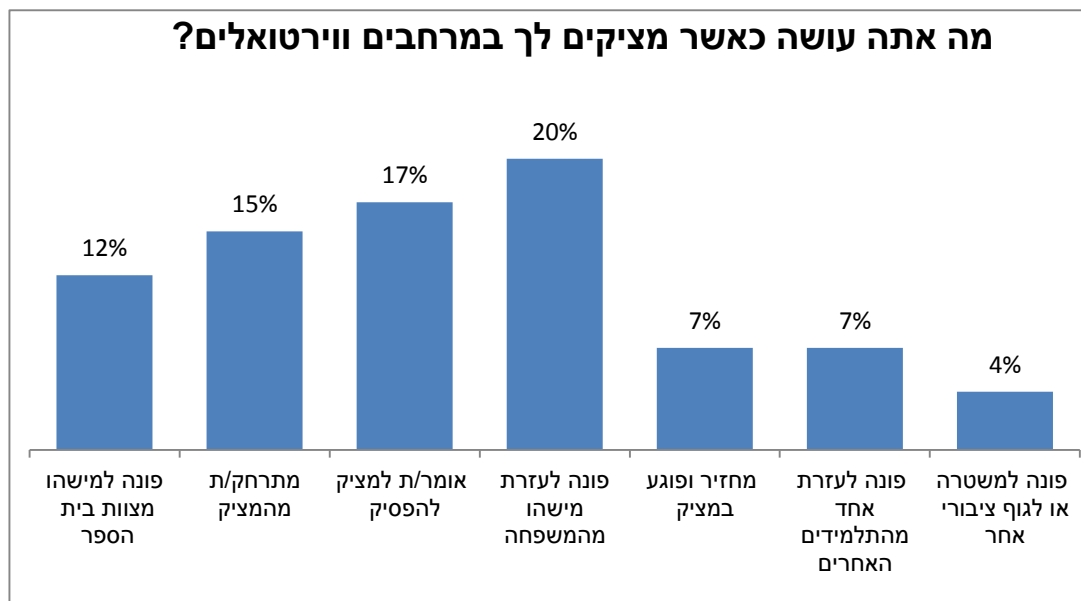
הולכת שולל:

- 25% מהילדים רומו באינטרנט במהלך שנת הלימודים.
- 12% מהילדים דיווחו שמישהו התחזה להיות אדם אחר בזמן ששוחח עימם באמצעים אלקטרוניים, במהלך שנת הלימודים.
- 20% מהילדים דיווחו שאיימו עליהם במהלך שנת הלימודים.

ממצאים נוספים בנוגע לקורבנות לבריונות במרחב הווירטואלי:

- לא נמצאו הבדלים מובהקים בין קבוצות הגיל לגבי תדירות הבריונות במרחב הווירטואלי
- לא נמצאו הבדלים מובהקים בין בנים ובנות לגבי תדירות הבריונות במרחב הווירטואלי
- קיים קשר בין בריונות במרחב הווירטואלי לבריונות במרחב הפיזי, כך שמי שנפגע במרחב אחד נפגע גם במרחב האחר.

מה אתה עושה כאשר פוגעים בך המרחב הווירטואלי?

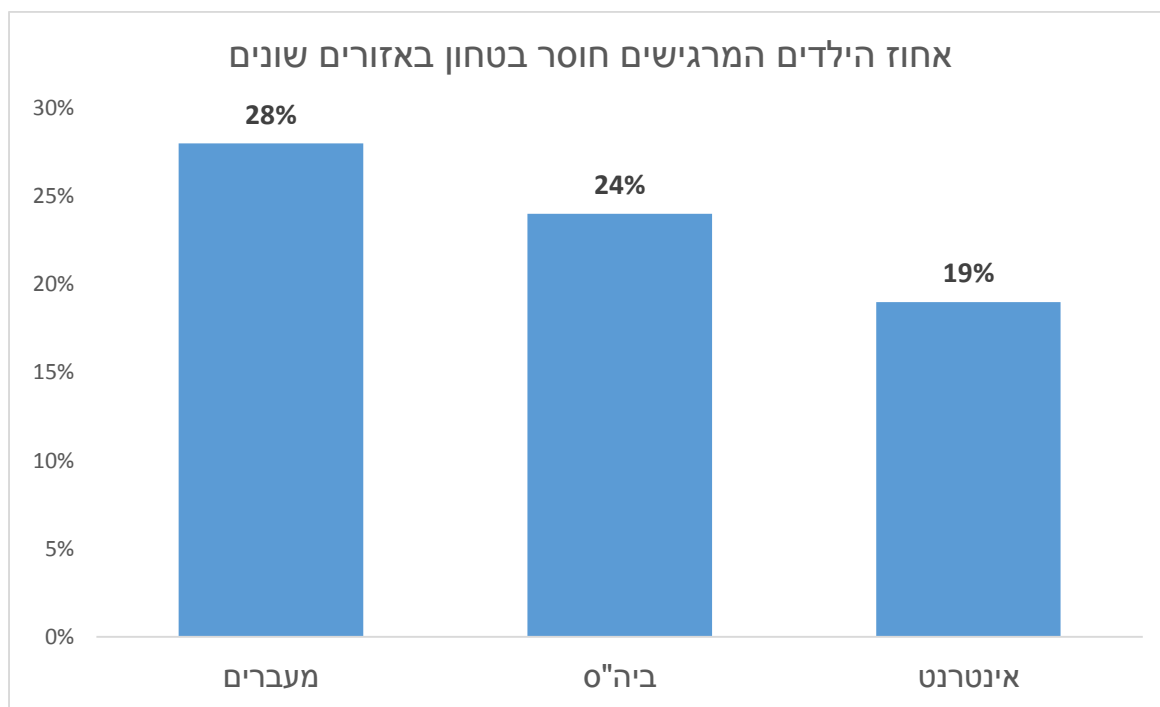

- נראה שכאשר הפגיעה נעשית במרחב הווירטואלי לילדים יש **פחות** אסטרטגיות לפעולת נגד, לעומת פגיעה אשר מתרחשת במרחב הפיזי. רק **12% מהילדים הנפגעים פונים לבית ספר כאשר נפגעים ברשת לעומת 43% פונים אשר נפגעים במרחבי בית הספר**. מכך ניתן ללימוד שיש מקום לחזק את אסטרטגיות ההתמודדות במקרה של פגיעה באינטרנט, כדי שהילדים ירגישו נוח לפנות לעזרה.

תחושת ביטחון אישי של התלמידים

הנבדקים נשאלו לגבי תחושת הביטחון האישית שלהם באזורי בית הספר (מסדרונות, שירותים, חצר, כיתה), באזורי מעבר (תחנת האוטובוס, נסיעה, בדרך ל/מ ביה"ס), ובאינטרנט.

- באזורי בית הספר (חצר, מסדרונות, כיתה, שירותים), המקום שפוגם בתחושת המוגנות בצורה המשמעותית ביותר הינו השירותים (19% מהילדים דיווחו על תחושת אי-ביטחון).
- באזורי המעבר נראה כי תחושת הביטחון נמוכה ביותר: ההמתנה לאוטובוס בדרך לבי"ס (21% מהילדים דיווחו על אי-ביטחון) ובאוטובוס (19% מהילדים דיווחו על אי-ביטחון).
- 19% מהילדים דיווחו שבמרחבים הווירטואליים אינם חשים בטוחים.

19% מהילדים חווים חוסר בטחון באינטרנט; 24% מהילדים חווים חוסר בטחון מאחד או יותר מהמרחבים בתוך ביה"ס (מסדרונות, שירותים, חצר, כיתה); 28% מהילדים חווים העדר בטחון אישי באחד או יותר מהמעברים מ/ל ביה"ס (תחנת האוטובוס, הסעה, בדרך).